

MARIA KONOPNICKA urodziła się 23 V 1842 r. w Suwałkach, zm. 8 X 1910 r. we Lwowie. Od 1877 roku w Warszawie związana ze środowiskiem liberalnej inteligencji (1884-86 współredaktorka pisma dla kobiet "Świt"). Od 1890 przebywała głównie w Niemczech, Austrii, Szwajcarii, Włoszech, Francji, utrzymywała jednak ściśle kontakty z krajem, m.in. współinicjatorka akcji protestacyjnej przeciw pruskim gwałtom we Wrześni i ustawom wyłączeniowym. W 1903 roku osiadła w Żarnowcu koło Krosna (w dworku otrzymanym w darze od narodu). Debiutowała utworem "W zimowy poranek", opublikowanym w piśmie "Kaliszanin". W różnorodnym dorobku pisarskim Konopnickiej największe znaczenie miała twórczość poetycka. Tworzyła pod pseudonimami i kryptonimami: Mruczysław Pazurek, Piotr Surma, Jan Sawa, K. Marka, Jan Wareż, Ursus, Ko-Mar, M.K..

Pierwszy jej okres objął: "Z przeszłości - Fragmenty dramatyczne" (1881), trzy serie "Poezji" (1881, 1883, 1887) i początkowe fragmenty poematu "Imagina" (1886). Napisała wówczas liczne utwory o motywach społecznych: "Najkrwawsze pole", "Noce letnie", "Myśl, Czy marzą?", "Czy warto?" i patriotycznych: "Sclavus saltans", "Contra spem spero", "Toast, O wy, co cierpieć umiecie w pokorze." Przystosowała w nich romantyczne wzory obrazowania do wyrażania aktualnych zjawisk życia społecznego. Główny motyw tych utworów, występujący w zróżnicowanych wariantach tematycznych - obrazy nędzy, głodu, bezdomności, buntu, rozpacz, próby zemsty - przyczynił się do tego, że twórczość poetycka Konopnickiej uznana została przez niektórych krytyków za wzór poezji społecznej. Wyrazem pełniejszego rozwoju indywidualności poetyckiej Marii Konopnickiej stały się tzw. pieśni ludowe. Różnorodne ich cykle znalazły się już w 2 i 3 serii "Poezji" ("Wieczorne pieśni"),

W cyklach następnych zbiorów zamieszczono także: Z łąk i pól, Łzy i pieśni, Po rosie, Z chaty. Przetwarzając motywy ludowe, czerpiąc także z tradycji literackich, stosując określone zabiegi stylizacyjne, stworzyła poetka w tych utworach oryginalną kreację chłopskiego bohatera lirycznego.

W drugim etapie twórczości, przypadającym na okres pobytu za granicą, powstały: "Linie i dźwięki" (1897), "Damnata" (1900), "Italia" (1901), "Drobiazgi z podróźnej teki" (1903), "Śpiewnik historyczny" (1904), "Ludziom i chwilom" (1905), "Nowe pieśni" (1905), "Głosy ciszy" (1906), "Przez głębinę" (1907). Wystąpiły tu tematy znane z pierwszych zbiorów i doszły do głosu nowe: motywy antyczne ("Hellenica" - 1896), biblijne ("Z mojej Biblii", "Linie i dźwięki"), wprowadzona została stylizacja balladowa ("Kartki prowansalskie"). W miarę rozwoju warsztatu poetyckiego wykazywała Konopnicka coraz większą dyscyplinę składni, opanowała rozlewność, unikała akcentów deklamacyjno-retorycznych, świadomie wprowadzała różne układy

metryczne. Duże znaczenie miała jej poezja polityczna, stanowiąca protest przeciwko gwałtom zaborców. Składały się na nią takie utwory, jak "Do granicy" (1886), "O Wrześni" (1902) oraz "Rota" (1908), która z muzyką Feliksa Nowowiejskiego uświetniła uroczystość 500-lecia zwycięstwa grunwaldzkiego, w okresie międzywojennym pełniła rolę pieśni wojskowej i nieoficjalnego hymnu narodowego, a do dziś jest hejnałem kilku miast na Ziemiach Zachodnich. Na uwagę zasługuje utwór stanowiący próbę epepei chłopskiej - "Pan Balcer w Brazylii". Autorka zaczęła go pisać w 1892 r., a ukończyła ok. 1910 r.

Konopnicka tworzyła też prozę narracyjną, napisała liczne zbiory obrazków i nowel: "Moi znajomi" (1890), "Na drodze" (1893), "Nowele" (1897), "Ludzie i rzeczy" (1898), "Na normandzkim brzegu" (1904),

W kompozycji utworów pisanych prozą posługiwała się różnymi formami, od reportażu i gawędy po studia środowiskowe i nowele. Niektóre z nich były i są w kanonie lektur szkolnych.

Znaczną zdolność oddziaływania i dużą wartość artystyczną zachowała do dzisiaj twórczość pisarki dla dzieci. Obrazki prozą: "Jak się dzieci w Bronowie z Rozalią bawiły" (1884), drukowane w pracy zbiorowej "Świąteczko", zbiorki poezji i pieśni: "Wesołe chwile małych czytelników" (1889), "Śpiewnik dla dzieci" z muzyką Zygmunta Noskowskiego (1891), "Szczęśliwy świątek" (1895), utwory wiążące prozę z poezją: "Czytania dla Tadzia i Zosi" (1892), poetyckie opowieści o przygodach - "O Janku Wędrowniczku" (1893), "Na jagody" (1903), legendarne przypowieści: "Jak to ze Inem było" i parodie heroikomiczne: "Szkolne przygody Pimpusia Sadełko" (ok. 1905) - wszystkie te utwory podniosły świat przeżyć i wyobraźni dziecięcej do wyżyn sztuki.

Największą popularność zdobyła baśń "O krasnoludkach i o sierotce Marysi" (1896), łącząca motywy fantastyki, legendy, baśni ludowej ze światem realnym. Tłumaczona była na języki obce, sfilmowana i wielokrotnie adaptowana dla potrzeb teatrów. O ile twórczość Konopnickiej adresowana do dorosłych straciła dziś wiele ze swej aktualności i ekspresji, o tyle literatura dziecięca jest nadal żywa, poczytna i wznawiana.